DISPUTATIO PRIMA & ORDINARIA DE VSURIS. EX VARIIS JURIS CIUILIS CAPITIBUS ... DESUMPTA. QUAM...

Johann Zanger, Liberius Hoffmann

THESIS

I.

Sura appellatio etsi latißimè patet: in hoc tamen argumento nihil est aliud, quàm ad sortem seu quantitatem legitimè definita accesßio.

II.

Eaq; ipsa quemadmodum non in numis tantum, sed reliquis etiam rebus quæ quantitate hoc est pondere numero, mensura constant ac functionem in genere suo recipere dicuntur, consistit: ita & ex eisdem præstatur. In alias autem res cadere nequit.

III

Debetur verò, aut ex conuentione, tum solenni, quæ stipulatio, tum simplici quæ pactum aliàs cognominatur: aut ex mora: idq; ob diuersam negotiorum quibus accedit naturam.

IIII.

Ex stipulatione, in omnibus tàm stricti iuris quàm bonæ fidei iudicijs debentur: quibus ea propter hoc commune est, vt si interrogatione præcedente, promißio vsurarum rectè facta probetur, licet instrumento conscripta non sit, tamen optimo iure debeantur.

V.

Sed quomodo probabitur? Interpretes in nobili

isto Imp. Antonini Pij rescripto, variè rem apertam inuoluunt. Nos breuiter ita statuimus vt si in instrumento debitor vsuras promisisse adseratur stetur instrumento. Hoc enim ipso cætera omnia solenniter acta videntur.

VI.

Verùm hic optima illa & frequenter in iudicijs versata occurrit quæstio: vtrum præcisè hoc casu omnia solenniter acta præsumantur, an verò contrarium probandi potestas reo concedenda? Extant constitutiones & responsa, quibus id infringendum videbatur. Sed rectius est, vt reus aliter rem gestam esse demonstrare paratus, audiatur.

VII.

At nunquid de testibus idem? Hugo & Petr. aiunt, eorumq́ue opinionem ad iuris veritatem propius accedere Cynus affirmare non dubitat. Joannes, Azo & alij ipsos secuti, negant. Nos cum Mart. totam rem ex testis conditione metiendam arbitramur, vt siquidem is sit peritus iuris, & consuetudinis loquendi non ignarus, idem quod de instrumento statuatur: Sin minus, contra. Eandemq́ue distinctionem etiam in stipulatione recipiendam esse contra Mart. & Br. existimamus.

Ex

VIII.

Ex pacto & mora debetur usura in bonæ tantùm fidei contractibus; Unde conficitur in strictis, citra vinculum stipulationis eam exigi non posse.

IX.

Quod sic intelligendum est, ut quamuis pactum in traditione rei de usuris præstandis interpositum sit: tamen illæ nihilomagis peti queant.

X.

Hoc tamen ius non est perpetuum. Nam interdum etiam ex pecunia credita & ex alijs quibusdam negotijs strictis est usurarum petitio singulari iure sine ulla stipulatione, aliàs ex persona creditoris, ut in fisco, ciuitatibus & argentarijs, aliàs ex causa propter quam usura petitur, veluti in pecunia nautica, tum in oleo, frumento, hordeo & similibus fructibus mutuò datis, ad hæc in causa iudicati, deniq; in legatis & fideicommissis.

XI.

Sed nec aliàs pactum in strictis negotijs prorsus est inutile. Primum enim usuræ pacto promissæ per pignoris retentionem seruari possunt. Deinde eædem ex hac pacti conuentione solutæ, neq; ut indebitæ repetuntur, neq; in sortem acceptò ferendæ sunt.

XII.

Quod ita intelligitur cum pecunia nominatim vsurarũ nomine soluta est. Quod si debitor simpliciter pecuniam soluit creditori, ita vt non exprimeret, quam in causam solutam vellet, pecunia hæc non potest imputari in vsuras indebitas, seu pacto promissas, ideoq; in sortem solum succedet.

XIII.

Corollarij loco, duo in hoc capite quæri solent. Vnum, An saltem post litis contestationem in contractibus stricti Iuris vsuræ ex mora debeantur? Alterum, an superioribus causis rectè connumerari possit longi temporis præstatio? Quorum neutrum iuris ciuilis doctrina defendi posse contestamur.

XIIII.

Sed etsi ex pacto nudo certis annis solutæ fuerint vsuræ, tamen nihilo magis obligationem constituunt: Sicut & aliàs, si certis annis, quod nudo pacto conuenerat, quis soluit, ad indebitum solutum deinceps præstandum, non obligari eum, à Dioclet. & Maxim. Impp. rescriptum legimus.

XV.

Proximum est, vt de quantitate vsurarum legitima videamus. Olim ergò, siquidem inter partes ea de re ab initio contractus conuenerat, lex contractus seruanda erat, idq; vsq; ad centesimam, quam

legiti-

legitimum vsurarũ fuisse modum ex plurimis iuris nostri capitibus haud obscurè demonstrari potest: Quod si nihil nominatim conuenisset, tum in bonæ fidei contractibus, arbitrio iudicis, ex more regionis, vbi contractum fuerat, definiri modus consueuit, ita tamen ne lex offenderetur.

XVI.

Cæterum Iustin. Imp. vniuersam hanc rationem peculiari constitutione tribus quasi gradibus distinxit. Primum, quid liceat de vsuris supra centesimam: tum quid de centesima ipsa: postremùm quid infra centesimam.

XVII.

Quo ad primam speciem, de ea sic constituit, vt supra centesimam neq; stipulari, neq; exigere quibusuis in causis permittendum putarit.

XVIII.

De centesima ipsa ita placuit, ne hanc quidem stipulari licere vllis personis, præterquam in duabus causis, nempe in pecunijs traiectitijs ac fructibus fœnori dandis. Et quanquam priori in genere, ab hac definitione, Cuiacio auctore, posteà recessisse videatur, tandem tamen Nouell. 110. eandem confirmasse indubium est.

XIX.

Plane ex alia ratione citra conuentionem, etiam in pecunia, cùm ex causa rei iudicatæ debita, tùm à tutoribus vel curatoribus aut ijs qui aliena negotia gerunt in proprios vsus conuersa, exigi illam posse, ex diuersorum principum & Tryphonini I.C. auctoritate, minimè inficiamur: nec Justinianum generali sua constitutione in hisce casibus quicquam immutasse, profiteri non dubitamus.

XX.

Tertium gradum pro personarum qualitate ac differentia metiendum esse sanciuit, hoc modo, vt illustribus eosq; dignitate præcedentibus, vsuras duntaxat trientes: argentarijs & mercatoribus besses: cæteris omnibus semisses dependi voluerit.

XXI.

Constitutione prouinciali permittitur, in singulos annos tantummodò quincunces vsuras nomine centum nummorum mutuò datorum stipulari: quales & à tempore moræ in causis, in quibus ex mora petuntur, vigore dictæ constitutionis adiudicari solent creditoribus, dummodo ijs contenti esse velint & non pluris sua interesse putent, idq; probare poßint.

XXII.

De

De agricolis tamen nouum & ſpeciale ius poſtea conſtituit Iuſtin: vt ſi quis vel fructus aridos, vel pecuniam mutuò illis dederit, vſurarum loco in ſingulos annos, pro modio octauam partem modij, pro ſolido, ſiliquam vnam eo nomine exigere poßit.

XXIII.

Quod vtrum ad cæteros quoq; ruſticos, vel alios etiam homines, quàm agricolas extendendum ſit necne, controuertitur. Nos reiecta opinione Al. Azonis, Hugolini & Ioannis, inter quos primus ille omnibus alijs hominibus, poſteriores omnibus ſaltem ruſticis idem attribuerunt, cum Petro, Cyn. & Hug. Donell. non eſſe vltra agricolas porrigendum aſſeueramus.

XXIIII.

Illud dubio caret, neq; antiquo, neq; nouo iure, vſuras vſurarum ſtipulari licere: Sicut nec doloſis fœneratorum machinationibus, quæ propemodum in infinitum excurrunt, in fraudem præſcriptæ quantitatis quicquam fieri integrum eſt. Quod vtrumq; & Imperij Romani & prouincialibus conſtitutionibus infirmatum extat.

XXV.

Quinetiam in eos, qui ſupra difinitos limites quid exigunt, Iuſtin. adijcit pœnam, à iuris tamen

nostri auctoribus ante ipsum prius expressam, cuius vis haec est, vt quicquid contrà factum erit, pro infecto habeatur, hoc est, vt quod vltra praescriptum modum stipulati sunt, stipulationi detrahatur, & quod solutum est, in sortem computetur.

XXVI.

Unde vulgata ista, sua luce patet quaestio. Vtrum scilicet pactum vsurarium contractui licito adiectum, totum contractum vitiet, an verò contractu subsistente, pactum solummodò vitietur? quod postremum cùm de eo tot & Iurisprudentium & Impp: in promptu sint documenta, quin affirmandum sit non dubitamus.

XXVII.

De agricolis hic quoq; denuò singulare jus perplacuit, vt creditores Cancellos praescriptos egressi, ab actione omnimodò cadant,

XXVIII.

Ad haec improbum foenus exercentibus, & vsuras vsurarum illicitè exigentibus, infamiae maculam irrogandam esse Dioclet. & Maxim. Impp. AA. constituerunt.

XXIX.

Caeterùm, an detestandis vsurarum lucris inhiantes

antes

antes, eò amplius etiam extra ordinem, arbitrio iudicis puniri poßint? non satis expeditum est. AIM: CRAVET. *cum Bald. & Rol. à Vall. improbat.* JACOB BVTRIG. *laudat, cuius sententiæ Corn: Didac. Couarr. Iul. Cla. Iacob. Menoch. & Car. Molin. inter alios suum non immeritò adijciunt calculum: quam prouinciali etiam constitutione augeri liquet.*

XXX.

Præterea placet constitutione Carol. V. & prouintiali creditorem illicito fœnori inhærentem, quarta sortis parte multari, eandemq; illius magistratui attribui.

XXXI.

Nunc quanam actione petantur vsuræ legitimæ, subijciendum. Et res ita se habet, vt tota ex causis earum dependeat. Si enim debentur ex stipulatione competit certi condictio: si ex pacto in continenti bonæ fidei contractibus adiecto, aut mora, actio bonæ fidei per quam pecunia quæ debetur peti solet: Si verò ex pacto in strictis contractibus apposito in casibus in quibus id iure speciali licet, ex pacto erit actio.

XXXII.

An

An autem ſors cum vſuris in vno & eodem libello exigi poſsit, non cõuenit inter anteceſſores noſtros. Bar. negat. Nos affirmatiuam ſententiam Pauli de Caſt. probabiliorem eſſe exiſtimamus, quæ & vſu obſeruatur, dummodò vſuræ acceſſoriè vel ſub conditione, ſi apparuerit id quod venit in actionem principalem actorem iure exigere, petantur.

